

9th Annual Conference on
Electronic Banking &
Payment Systems

شرکت ملی انفورماتیک

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

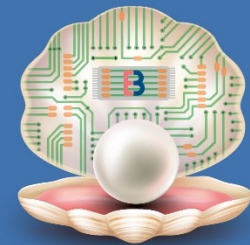

نهمین همایش سالانه
بانکداری الکترونیک
و نظام‌های پرداخت

(ارزش آفرینی دیجیتالی)

تهران، مرکز همایش‌های بین‌المللی برج میلاد - ۱ و ۲ اسفند ۱۴۰۱

نقش فن‌آوری اطلاعات بر فراگیری مالی با
محوریت لندتک‌ها در ایران

فراگیری مالی چیست؟

- دسترسی برابر تمامی افراد جامعه به خدمات مالی (Kajole2016)

– سپرده بانکی

– اعتبار و وام‌دهی

– بیمه

– سرمایه‌گذاری

- اقدامات بانک جهانی

– از سال ۲۰۱۴، برنامه‌های توسعه فراگیری مالی را مدون کرده

– اعلام فراگیری مالی بعنوان مهمترین هدف خود در ۲۰۲۰

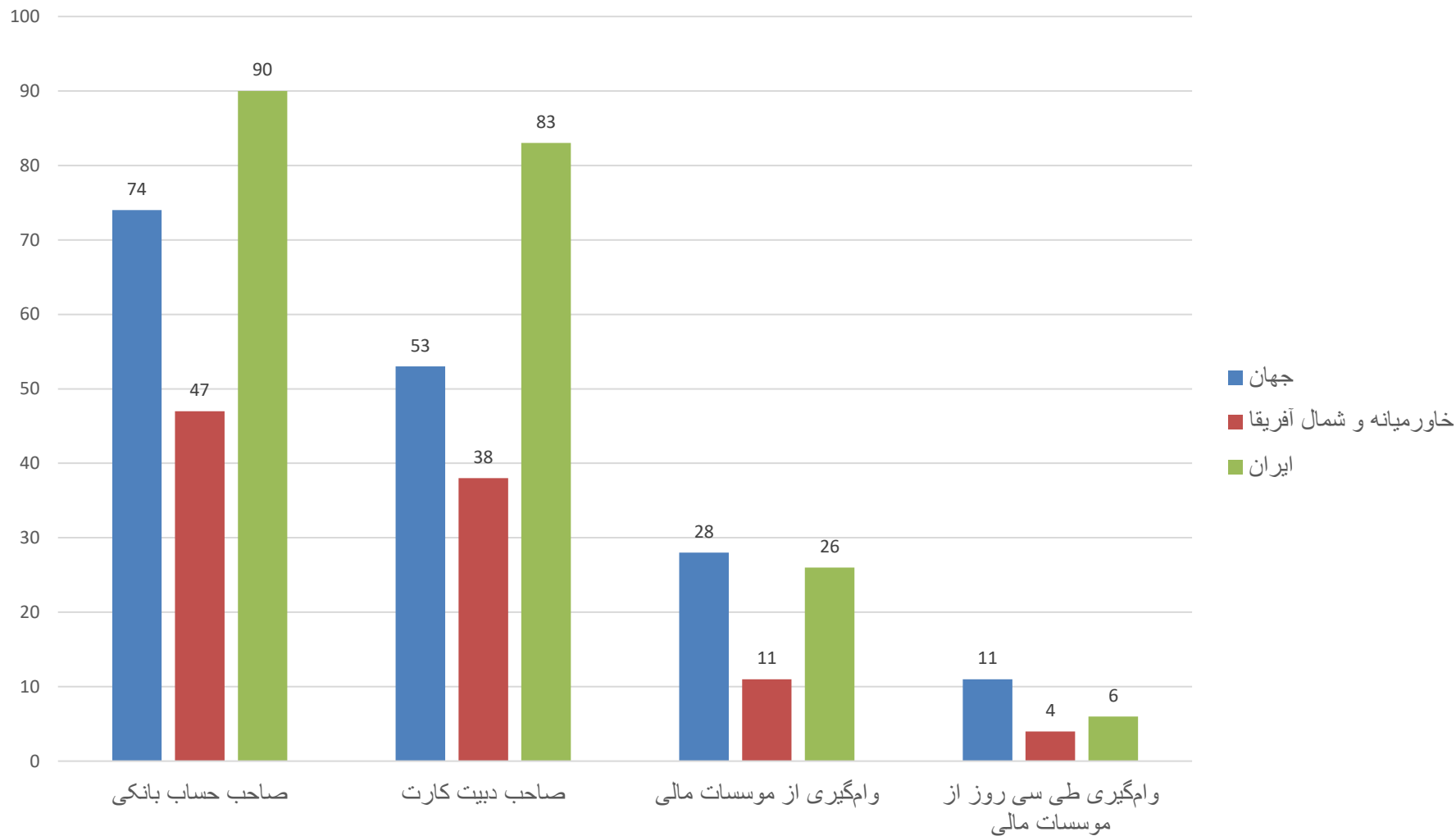
شاخص‌های فراگیری مالی (Findex)

- بانک جهانی شاخص‌های متعددی برای اندازه‌گیری اعلام کرده است.
- این شاخص‌ها را می‌توان به دو دسته اصلی تقسیم کرد:
 - شاخص‌های دسترسی به حساب بانکی
 - شاخص‌های دسترسی به وام و اعتبارات

مطالعات انجام شده

- اتکینسون و مسی (Atkinson & Messy 2013):
 - رفع تبعیض‌ها در حوزه مالی مستلزم تغییراتی در خط مشی و ساختارهای اقتصادی است. روش‌ها و سیاست‌های یک استراتژی مالی می‌تواند منجر به کاهش تبعیض‌ها شده، در نتیجه به گروه‌های آسیب‌پذیر کمک کند و توسعه اقتصادی را ارتقا دهد.
- چاوت و جکولین (Chauvet & Jacolin 2017):
 - با استفاده از داده‌های سطح frm از ۷۹ اقتصاد در حال توسعه، تأثیر مشارکت مالی و رقابت بانکی بر عملکرد شرکت‌ها نشان می‌دهد فراگیری مالی به‌ویژه در مناطقی که بانک‌ها تمرکز کمتری دارند، تأثیر مثبتی بر رشد شرکت‌ها دارد. همچنین نشان‌دهنده این است که بانک‌های رقیب تنها زمانی از رشد شرکت‌ها حمایت می‌کنند که سطح فراگیری مالی در آن مناطق بالا باشد.
- رضوان و برونو (Rizwan & Bruneau 2019):
 - نقش فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در گسترش شمول مالی و کاهش فقر و نابرابری درآمد را بر روی نمونه‌ای از ۶۲ کشور در دوره ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۲ بررسی کرده‌اند، فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات باعث افزایش فراگیری مالی، تسریع رشد اقتصادی و کاهش فقر و نابرابری می‌شود.
- وانگ و هنگ (Wang & Heng 2022):
 - ویژگی‌هایی چون مقیاس‌پذیری، وسعت منابع اطلاعاتی و خودکارسازی خدمات در فینتک، دسترسی به خدمات مالی را تا اندازه زیادی به دموکراتیک شدن نزدیک کرده و نابرابری‌ها در این زمینه را کاهش داده است.

مقایسه شاخص‌های فراگیری مالی در جهان و خاورمیانه و شمال آفریقا و ایران (۲۰۲۱ بانک جهانی)

لندتک چیست؟

- خدمات وام‌دهی دیجیتالی به‌صورت آنلاین (معمولاً وام خرد)

لندتک در ایران

• ۴ لندتک اول ایران

- میانگین تسهیلات پرداختی به هر متقاضی خدمات لندتک عددی بین ۱۶ تا ۲۰ میلیون تومان است.
- ۸۰ درصد مشتریان از طریق موبایل، الباقی از طریق رایانه شخصی
- ۳۰ درصد مخاطبین بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۴۰ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال
- ۱۸ درصد دارای شغل آزاد، ۴۵ درصد کارمند بخش خصوصی و ۱۰ درصد کارمند بخش دولتی

دستاوردهای لندتک در ایران

- فراهم‌سازی احراز هویت غیرحضوری
- عملیاتی‌سازی قراردادهای الکترونیکی
- ثبت‌نام و اخذ امضای الکترونیکی
- عملیاتی‌سازی کاربردی صدور و تودیع سفته الکترونیکی به‌عنوان وثایق اعتباری
- توسعه و بهبود مستمر مدل‌های اعتبار سنجی در اعتبارات خرد
- توسعه کانال‌های دستیابی به اعتبارات خرد در نقطه مصرف به‌جای کانال سنتی شعبه
- هدفمندی تخصیص اعتبار در راستای بهداشت اعتباری
- کمک به توسعه فروش کالا و خدمات در پلتفرم‌های الکترونیکی
- حذف سلايق فردی در تخصیص اعتبار در کانال سنتی شعبه با بهره‌گیری از فرآیندهای مکانیزه مبتنی بر فن‌آوری اطلاعات

چالش‌های لندتک در ایران

- تبیین جایگاه و ارتباط آن‌ها با بانک‌ها به‌عنوان مؤسسات پولی دارای مجوز اعتبار دهی در نظام اقتصادی
- پذیرش آن‌ها توسط بانک مرکزی به‌عنوان نهاد ناظر نظام پولی کشور
- نبود زیرساخت‌های ضروری غیرحضوری الکترونیکی مبتنی بر فن‌آوری اطلاعات

دوره‌های تکامل لندتک در ایران

- جمع منابع و تخصیص اعتبار به صورت مستقل توسط لندتک‌ها (۱۳۹۶-۱۳۹۸)
- ورود بانک‌ها به عنوان سهامدار از طریق شرکت‌های زیرمجموعه بانک‌ها به لندتک‌ها (۱۳۹۸-۱۴۰۰)
- پذیرش نقش تسهیل‌گر ارائه خدمات اعتباری استاندارد بانک‌ها توسط لندتک‌ها (۱۴۰۰ تا کنون)

راهکارها و راهبردهای پیشنهادی در جهت توسعه فراگیری مالی با محوریت لندتکها

- فن آوری اطلاعات
- نهادهای نظارتی و حاکمیتی
- بانکها و مؤسسات اعتباری

راهکارهای فن آوری اطلاعات

- ارائه دهندگان خدمات پایه به صورت ۲۴*۷ خدمات دهند.
 - ارائه دهندگان خدمات پایه شامل:
 - ثبت احوال به منظور احراز هویت
 - پست به منظور احراز آدرس و محل سکونت
 - امضای دیجیتال مرکز ریشه
 - سفته الکترونیک وزارت اقتصاد
 - بانکها و مؤسسات اعتباری تأمین کننده تسهیلات و اعتبارات
 - سامانه های نظارتی بانک مرکزی بابت خدمات سیاح، سمات، اعتبار سنجی
- و

رویکردهای نهادهای نظارتی و حاکمیتی

1. رویکرد پیشگیرانه مبتنی بر صدور مجوز فعالیت پس از طی بررسی‌های کارشناسی گسترده، تدوین و تصویب مقررات مربوطه و آئین‌نامه‌های اجرائی لازم است.
– این رویکرد با توجه به اینکه سرعت نوآوری و فعالیت فعالان دارای ایده را کند و گاهاً متوقف می‌کند مورد انتقاد است.
2. مبتنی بر عدم مداخله و نظارت پسین بر عملکرد ایده‌های نوآورانه و فعالان دارای ایده و استخراج ضوابط و مقررات و آئین‌نامه‌های اجرائی بر اساس و منطبق بر عملکرد ایشان است.
3. ترکیبی از رویکرد اول و دوم است. ضمن تدوین برخی چارچوب‌ها و نظارت‌های اولیه، مانعی بر فعالیت و نوآوری‌ها نبوده و هم‌زمان با فعالیت کسب‌وکارها و ایده‌های نوآورانه نسبت به تنظیم‌گری بر اساس تجربیات به‌دست‌آمده اقدام می‌نماید.
– در این رویکرد سندباکس‌ها نقش ویژه‌ای را ایفا می‌نمایند. در ایران نیز عموماً رویکرد سوم مورد استفاده و توجه نهادهای نظارتی و حاکمیتی به‌ویژه بانک مرکزی در طی یک سال اخیر بوده است.

راهکارهای نهادهای نظارتی و حاکمیتی

- تبیین و ابلاغ چارچوب اولیه فعالیت لندتک‌ها در تعامل با بانک‌ها و مؤسسات اعتباری با محوریت شفاف‌سازی روابط بین ایشان
– به‌ویژه توجه به استقلال نرخ تسهیلات پرداختی توسط بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و کارمزدهای دریافتی لندتک‌ها بابت خدمات ایشان
- تسریع در تأمین دسترسی لندتک‌ها به زیرساخت‌های داده‌ای منجر به اعتبارسنجی کاربران از طریق تدوین و ابلاغ سند حاکمیت و مالکیت داده

راهکارهای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری

- پذیرش تحول دیجیتال در ارائه خدمات مالی
- نگاه حداکثری به بهره‌برداری از ظرفیت نوآوری‌های مبتنی بر فن‌آوری اطلاعات
- حرکت به سمت بهره‌برداری از ظرفیت کارآفرین‌ها و ایده‌پردازان جوان و خلاق

جمع‌بندی

- قطعاً در آینده نزدیک (کمتر از دو سال آینده) با توجه ویژه به راهبردها و راهکارهای پیشنهادی ارائه‌شده، می‌توان شاهد نقش و سهم ویژه لندتک‌ها در ارتقای فراگیری مالی در نظام اقتصادی ایران بود.

پیشنهاد برای پژوهش‌های بیشتر

- تحلیل تأثیرگذاری عواملی همچون تورم انتظاری در اقتصاد، نوسانات ارزی و ... بر توسعه لندتک‌ها

با تشکر از توجه شما!

